

Karszt- és barlangkutató
TÁJÉKOZTATÓ

**Kiadja a
Magyar Karszt- és Barlangkutató
Bizottság**

Kézirat gyanánt

**BUDAPEST
1961**

Műszaki és Természettudományi Egyesületek Szövetsége
Budapest, V., Szabadság tér 17.

1873
ÉTAT QUARTIER

A MAGYAR KARSZT ÉS BARLANGKUTATÓ BIZOTTSÁG
T Á J É K O Z T A T Ó J A

1961 május

Készül a MAGYAR KARSZT- ÉS BARLANGKUTATÓ TÁRSULAT felkérésére, a karaszt- és barlangkutatás eseményeinek rögzítése és ezeknek a tagsággal való ismertetése céljából.

(Nyári táborozók, barlangkutatók és csoportvezetők figyelmébe!)

A BARLANGKUTATÓK EDDIG IRATLAN TÖRVÉNYEIT KEZDJÜK EL ÖSSZEGYÜJTENI.

Barlangba ne menj egyedül, és mindig közöld kintmaradókkal, hogy merre készültek kutatni.

Barlangjárás során az óvatosság a bátorságnál is fontosabb.

Barlangba csak arra alkalmas lámpával menj, és csak annyira hatolj előre, hogy lámpád még a visszatéréshez is világítson.

Barlangkutató társaid tanácsait fogadd meg, és sohase hagyd cserben őket.

Barlangjárás közben ismeretlen szakaszon, meredek faldakon mozogva mindig használd a biztosítókötelet.

(Kérjük tagtársainkat, hogy segítsenek a fent megkezdett eddig össze nem gyűjtött gyakorlati törvényeinket, tanácsait össze gyűjteni közlés végett.

Barátosi)

A kiadvány sokszorosítását a Művelődésügyi Minisztérium Kiadói Főigazgatósága 1236/1961 szám alatt engedélyezte.

Szerkesztő: BARÁTOSI JÓZSEF

Felelős kiadó: DR. HEGEDŰS GYULA

Lektorok: Dr. Dénes György és Kárpátné Radó Denise

A sokszorosítást az MTESZ sokszorosító osztálya végezte.

Budapest, 1961 május hó

Készült 900 példányban

302927

B E S Z Á M O L Ó

az M.K.B.T. egri Ifjúsági csoportjának 1960 évi munkájáról.

Ifjúsági kutató-csoportunk 8 tagból áll. Valamennyien 16-18 éves gimnazista diákok vagyunk. Két és fél éve foglalkozunk rendszeresen barlangkutatással, eleinte egyéjszéken kívül, majd 1960 januárjában beléptünk az M.K.B.T. egri csoportjába. Többlébbi tervünk a Bükk nagy időszakos forrásainak (Vöröskő, Imó, Feketelen) és a Szalajka-forrás barlangrendszerének kutatása, közelebbi célunk a Vöröskő időszakos forrás barlangrendszerének feltárása.

A Vöröskő, a Bükk-fennsík déli peremén, Felső-Árkánytól északi irányban mintegy 8 km-re fekszik. A csuostól délre kb. 500 méterre található a Vöröskő időszakos karsztforrás, mely évente 1-2-szer indul meg, Ilvenkor 6-8 hétig folyik 30-60 l/sec vízhozammal. A forrás vízhozama erősen ingadozó. A megindulást követő hetekben növekszik, majd fokozatosan elapad. A Vöröskő-forrásból fejlett emeletes barlangrendszer tartszik. A jelenleg kiömlési helyen kívül ismeretes még az u.n. árvízi forrás, mely nagyon ritkán működik (utoljára 1955-ben), és két hordani forrásbarlang. A barlangrendszer víznyelőit pontosan nem ismerjük, hiszen a Bukkfennsík nyugati részének víznyelői valószínűleg három helyre (Vöröskő-forrás, Szalajka-forrás, Imó-forrás) adják a vizüket. Az egyes víznyelők hovatartozása csak vízfestéssel lenne megállapítható, de ez - tekintve, hogy időszakos forrásokról van szó - nagy nehézségekbe ütközik. Így a barlang feltárása gyakorlatilag csak a forrás felől lehetséges. Mivel a jelenlegi és árvízi forrás hatalmas törmelékeltő alján helyezkedik el, a feltáró kutatást a fiatalabbik forrásbarlangban kezdtük meg. A kérdéses forrásbarlang az időszakos forrás felett 60 m relatív magasságban erősen rétegzett (2-4 cm, rétegvastagságú) mészkőben található. A barlang a kutatás megkezdése előtt jelentéktelen üreg volt. (Hossza 6 méter, szélessége 2 m, magassága 2,3 m) A víz, szél, fagy munkájának eredményeként a barlang mennyezetéről levált mészkődarabok nagy mennyiségben borították a barlang talaját.

A munkát 1960 áprilisában kezdtük meg minden anyagi támogatás nélkül. Öt részletben átlag 6 fővel összesen 25 munkanapot dolgoztunk. Ezalatt a barlangot 43,5 m hosszúságban feltártuk. A barlang 12 méterig északnyugati, majd 18 méterig északi irányba, innen kelet-északkeleti, északi, majd észak-északnyugati irányban folytatódik. 36 méternél balra egy 4 méteres vak ág

található A barlang 32 m-ig erősen lejt, innen vízszintes irányu. Valószínűleg a jelenlegi kutatási végpont jelenti a szifon alját. A barlang kitöltése riss-würmi vörös agyag. A bejárattól számított 24-30 méterig és a 32-36 méterig a járat nem volt teljesen kitöltve, bontás nélkül is járható volt. Az utolsó vízszintes szakaszon ökölnagyságu porfirit kavicsok találhatóak a kitöltésben. Mivel a Bükkben egy-két helytől eltekintve (pl. Kecskelyuk-barlang) kvarckavics nemtalálható, így a barlangok hordalékát más anyagok, jelen esetben a porfirit képezi. A jégkorban működő barlangi partak vízhozama jóval nagyobb volt, mert csak így lehetséges, hogy ekkora kavicsok egészen a forrásjáratig eljutottak.

A barlangbejárattól öt méterre kezdtük a kutatóárok mélyítését, azonban a barlang csakhamar összeszűkült, s így a járatot teljes szélességben mélyítettük. Egy helyen annyira elszűkül, hogy a törmelék teljes eltávolítása után is csak 60 x 70 cm-es szelvényű. A többi részen aránylag kényelmesen járható.

A bejárattól 8 méterre két bükki kulturájú eserépedény maradványait találtuk meg.

1961 január 14-én a bejárattól 36 méterre, 35 cm mélyen az agyagban két téli álmát alvó nagy pelét találtunk. Valószínűleg ősszel mehettek be a barlangba, mivel a nyári kutatás után légrés vezetett a barlangba a kérdéses helyig. (A pelék hamarosan felébredtek, az egyik az uton hazafelé megszökött, a másik most is él) Ezen kívül található a barlangban néhány szunyog és lepkefaj. Elég nagy számban található baktériumtelepek is.

A december végi kutatótáborhoz kaptunk a M.K.B.T.-től 300 Forintot, melyből a felszerelést egészítettük ki.

A barlang kutatását az 1961-es évben is folytatjuk. (Örsi András)

P Á L V Ö L G Y I B A R L A N G

Rövid ismertető turavezetők részére.

(Összeállította: Barátosi József)

Mielőtt lemegyünk a Pálvölgyi-barlangba vessünk egy pillantást a barlang környezetére, és egy pillantást a barlang vázlatos térképére, melyet még 1918-19 ben felvett adatai alapján dr. Kadić Ottokár rajzolt meg.

A Pálvölgyi-barlang nem tartozik a nagy barlangok közé. Hossza minden elágazó járatával együtt is csak megközelíti az 1 km-t. (926 m), Legmélyebb pontja a Hosszu-folyosó kereken 50 méterrel alacsonyabban van mint a barlang bejárata, amelyik egy régi kőfejtőből nyílik. Nem volt természetes kijárata. Bagyura János kőfejtés közben bukkant rá 1904-ben. Az elbeszélések szerint csákányát egy hasadékba ejtette és amikor utána mászott, hogy felhozza találta meg a barlangot. A környező mészkőhegyekben (Mátyás-h 300 m, Ferenc-h 265 m, Szemlő-h 234 m) még három nagyobb és több kisebb barlang van. Ezeknek együttes hossza meghaladja a 6 km-t. Legnagyobb a Mátyáshegyi-barlang, több mint 3 km és legmélyebb szintjét tó vize zárja le, ez a barlang legmélyebb pontja 91 m-el mélyebb a bejáratnál, és 111 m-re van a tengerszint felett. Ferenc-hegyi-barlangot 1933-ban fedezték fel, a Szemlőhegyi-barlangot 1930-ban.

Mi magyarázza meg, hogy ezen az aránylag kis területen ennyi barlangot találunk? Az, hogy ezeket a hegyeket mészkő képezi. Sok millió évvel ezelőtt tenger borította ezt a területet, ebből rakodott le a mészkő. A városból ide vezető Szépvölgyi ut mentén mély bevágású vizmosztavölgyet látunk, amelynek «V» alakja az ott lerohanó víz felsőszakasza jellemző munkáját mutatja. Ennek a bevágásnak mentén könnyen kinyomozhatjuk, hogy az idők folyamán milyen kőzetek képződtek aszerint, hogy ezt a vidéket tenger borította vagy szárazföld volt, ami többször is változott. Az egykori tengerek bizonyítékai, az akkor élt állatok, növények, kőzet által megőrzött maradványai. A humuszt és az édesvízi mészkövet leszámítva a legfiatalabb kőzetképződmények a Duna szintjéhez közel, idevezető utunk elején a téglagyár mellett bukkannak felszínre. Ez az úgynevezett «kiscelli» vagy helyesebben foraminiferás agyag» a geológiai újkor oligocén időszakában, mintegy 30 millió évvel ezelőtt képződött. Foraminiferákon azaz egysejtű állatokon kívül gyakran tartalmaz növényi lenyoma-

tokat, halmaradványokat, cápa fogat stb. Feljebb jutva ez agyagnál idősebb márgára bukkanunk, amely mohaállatkákat (Bryozoákat) tartalmaz. Eszerint a geológián eocén időszakban képződött mintegy 45 millió évvel ezelőtt. Ez képezi fedőjét a barlangjáratok legnagyobb részét magába foglaló nummulinás mészkőnek, amely ugyancsak az eocén időszakban, de hozzávetőlegesen 5 millió évvel még korábban rakodott le. A kőzetben levő egysejtű lapos korongot képező nummulinák az eltört kőzetben korongokat, vagy vékony csíkokat mutatnak. (Nummulinák azok a kövületek is amelyekről a néphit azt tartotta valamikor, hogy «Szent László pénze» mert az ő szavára változtak át kővé a csata során) A nummulinás mészkő fekéje pedig - amire rátelepült - triász időszakba tartozó, csaknem kövületmentes szarvaköves mészkő. A mátyáshegyi kőfejtő legészakibb feltárásának aljában jól látható amint rétegeit valamilyen roppant erőt jelentő kéregmozgás meghajlította. Ez a kőzet megközelítően 200 millió éve képződött. Közben szárazulat volt ez a terület.

Mi az oka annak, hogy a legfiatalabb kőzetet láttuk legalul, utunk elején? Az, hogy ezek a kőzetrétegek elmozdultak, Alföld felé néző részük a mélybe bukkott. A sok mozgás, eltolódás érthetővé teszi, hogy a mészkőben hasadékok, vetődések keletkeztek. A kéreg mozgása ma is tart. A töredezettség ÉÉK-DDNY és ÉNY-DK irányokban okozott hasadékokat és azokat a később bennük feltörő hévforrások mechanikai és oldóhatásukkal barlangjáratokká szélesítették ki. A Pálvölgyi-cseppköves-barlang tehát tulajdonképpen hasadékbárlang, amely a pliocén időszak végén, a jégkorszak előtt alakulhatott ki, mindössze néhány millió éve legfeljebb. A benne munkát végzett hévforrások ma már a Duna szintjéhez közelebb törnek a felszínre. (Mai gyógyfürdőink Budán).

Azóta cseppkő is képződik a barlangban, kalcit is, mert a mészkő repedéseiben utat talál magának a víz, old is, épít is !

A «Pálvölgyi-barlang» vázlatos alaprajza dr. KADIĆ OTTOKÁR készítette 1918-19 évi felvételei alapján.

Az akkori elnevezések:

1. Bejáratí terem
2. Lóczy-terem
3. Előcsarnok

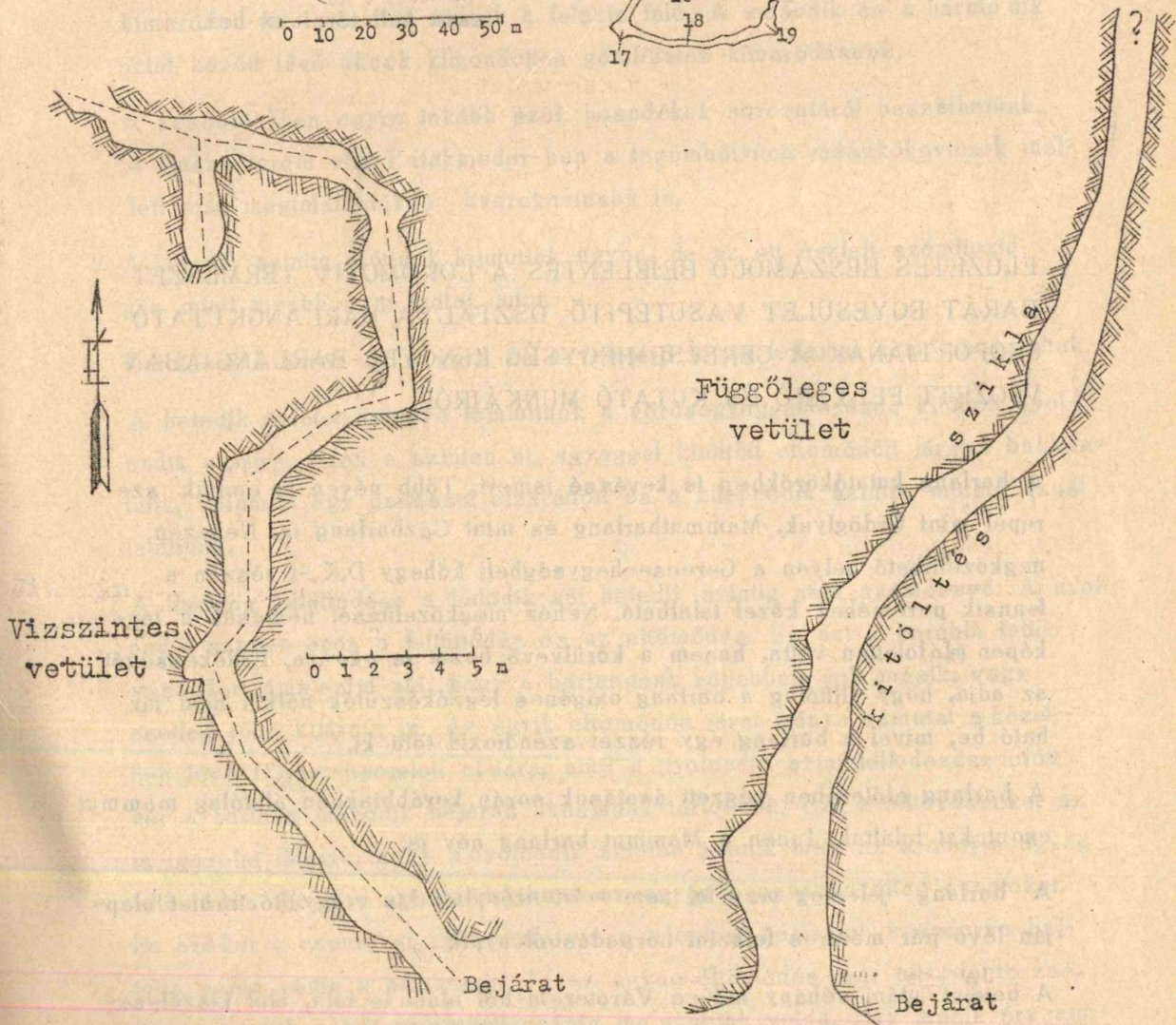
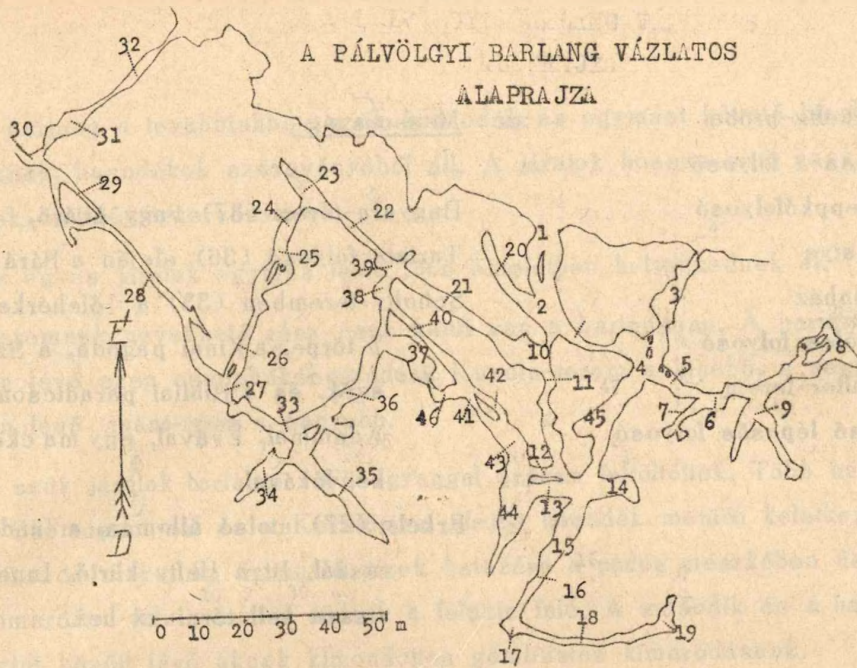
302976

A ma használt körséta utja:

- Bejáratí terem (1)
- Lóczy-terem (2)
- Felsőlépcsős folyosó (47)

4. Keresztezés	Kereszt-folyosó (4)
5. Alsó lépcsős folyosó	Széles folyosó (45), az Orgonasipokkal
6. kettős terem	x Hatos elágazás a Kabarével (14)
7. kápolna	Mellékfolyosó (12) innen északkeletre
látható a Boszorkánykonyha
8. labirint	Színházterem (44) Szinpad Sugólyuk,
Vészkijárat, Erkély, Szüllyesztő
9. kőhidterem	a színház részei, és láthatók még:
Jánoshegyi kilátó, előtte
10. nagykő-terem	Tündérszikla, tovább:
Mamutkoponya, Damoklesz-sziklá-
ja, lépcső alján a Kismajom és
a Jór.
11. összekötő folyosó	Bástya (43)
12. mellékfolyosó	Hosszú folyosó (41)
13. színházi folyosó	Tyuklétra, előtte «fáraók lépcsője» ez a
rész volt a régi Scholtz-pró-
ba (40)
14. kabaré	xx Kornél-kémény (38)
15. sziklaterem	Ince-légó (39), balkézről a Geológus-fo-
lyosó 22)
16. hódjárat	Pesti-folyosó (21) a korróziós üstök itt
láthatók a legjobban.
17. keskenyterem	Nagykő-terem (10) innen mesterséges át-
járó vezet a Lóczy-terembe visz-
sza, közben látható a «hegyből
kifolyó lávafolyam» és a «pós-
ta láda».
18. dombos folyosó	<u>A hosszabb séta kéthelyen kinyulik:</u>
19. lapos terem	x <u>Állatkert</u>
20. meredek hasadék	Sziklaterem (15) Láthatók: Elefántormá-
mányok, Vizilófej, krokodil.
21. Peti-folyosó	Hódjárat (16) elején a Nagy krokodil.
innen vissza kell menni x-hez.
22. geológus folyosó	
23. omladékterem	
24. Plökl-terem	
25. Jordán-terem	
26. rádiumterem	
27. erkély	
28. ötösök fdyosója	
29. körforgalom	
30. sarokszög	
31. iszapos terem	
32. Bekey-folyosó	
33. Scholtz-folyosó	
34. cseppkőterem	
35. pincefolyosó	
36. turista-folyosó	
37. Bagyura-terem	
38. Kornél-kémény	
39. Ince-I-g-	

A PÁLVÖLGYI BARLANG VÁZLATOS
ALAPRAJZA

A barlangtérképen dolgoztak a szerkesztőkön kívül:
Pernesz Péter, Pusztai István, Árvay József, Liebe Pál
geológus technikusok, 1961. ápr. 24.

40. Scholtz-próba xx Meseország
41. hosszú folyosó
42. cseppkőfolyosó Bagyura-terem (37) vagy átjáró,
43. bástya Turista-folyosó (36) elején a Hárány.
44. színház Scholtz-teremben (33) a Főherke és a
45. széles folyosó 7 törpe, a Kínai pagoda, a Szó-
46. Walter-terem szék, és a Bibliai paradicsom
47. felső lépcsős folyosó Ádámmal, Évával, egy macskával,
- két fókával.
- Erkély (27) utolsó állomás, a Tündérfor-
- rással. Itt a Hefty-kürtő, Innen
- vissza kell térni xx-hez.

ELŐZETES BESZÁMOLÓ BEJELENTÉS A LOKOMOTIV TERMÉSZET-
BARÁT EGYESÜLET VASUTÉPÍTŐ OSZTÁLYA BARLANGKUTATÓ
CSOPORTJÁNAK A GERECE-HEGYSÉG LENGYEL-BARLANGJÁBAN
VÉGZETT FELTÁRÓ ÉS KUTATÓ MUNKÁIRÓL.

A barlang kutatókörökben is kevésbé ismert. Több néven is említik: szerepel mint Ördöglyuk, Mammutbarlang és mint Gázbarlang is. Nehezen megközelíthető helyen a Gerece-hegységbeli kőhegy D.K.-i részén a fennsík pereméhez közel található. Nehéz megközelítését nemcsak a terep képen előrelátatlan volta, hanem a körülvevő bozót is okozza. Érdekességét az adja, hogy állítólag a barlang oxigénes légzőkészülék nélkül nem járható be, mivel a barlang egy részét széndioxid tölti ki.

A barlang előterében végzett ásatások során korábbiakban állítólag mammut csontokat találtak. Innen a Mammut barlang név is.

A barlang jelenleg még fel nem mért arányilag kis vízgyűjtő terület alapján lévő pár méteres felszíni horpadásból nyílik.

A bejárat utáni néhány m²-es Váróterem-ből aláhajló falu, alul kiszélesedő 8 méteres akna vezet le.

A barlang a továbbiakban szűk kuszodák és egymást követő kisebb-nagyobb aknák, hasadékok szövevényéből áll. A járatok hossza nem nagy, de szűkek és elég tekervényesek.

Az egyes járatok egymás felett több emeletben helyezkednek el.

Teremnek nevezhető rész csak kettő van a barlangban. A harmadik szinten lévő szép cseppkőkéregződésű Kupola-terem a kisebb, a negyedik szinten lévő Guánó-terem a nagyobb.

A szűk járatok barlangi vörösayaggal erősen feltöltöttek. Több helyen, így a Csomópont-nál és a Kerülőjárat elején hasadék mentén keletkezett elipszoid alakú, az örvénylő vizek hatására a pados mészkőben útszerűen kimaródott faluvenyek törnek a felszín felé. A második és a harmadik szint között lévő aknák kimondottan gömbüstös kimaródásúak.

A későbbiekben egyre inkább szűk hasadékok sorozatáról beszélhetünk. A Guánó-terem után Patakmeder-ben a legömbölyített mészkőkavicsok mellett már megtalálhatók a kvarckavicsok is.

A hetedik szintig előttünk lejutottak ugyan, de az ott észlelt széndioxid gáz miatt tovább nem tudtak jutni.

Kutatásaink során mi a gázt, és a velejáró kínzó fejfájást nem tapasztaltuk.

A hetedik szinten tuljutva lejutottunk a vörösayaggal erősen kitöltött nyolcadik szintre. Ezen a szinten öt, agyaggal kitöltött eltömődött járatra bukkanunk, valamint egy omlással elzáródott és a kilencedik szintre mutató aknát találtunk.

A barlang feltöltődése a hatodik sőt hetedik szintig nem számottevő. A nyolcadik szinten erős a feltöltődés és az eltömődés. Ez azt a korábbi feltevésünket támasztja alá, hogy a barlangnak régebben volt másik, vagy esetleg több kijárata is. Az egyik eltömődött járat iránya rámutat a közelben lévő II. sz. beomlott aknára, amit a nyolcadik szint felfedezése előtt már a barlang második bejárati aknájának tartottunk. Ezt a feltevésünket az is igazolni látszik, hogy a nyolcadik szinten jelenik meg az erőteljes agyageltömődés. Ezen a szinten találtunk az agyagba ágyazva állati csontokat. Ha ezeket a csontokat az áramló víz a jelenlegi bejáraton besodorva hajtotta volna végig a barlangon: 1/ az agyag eltömődés már ott jelentkezne, 2/ a csontok a felismerhetetlenségig megkoptak volna. Egy másik érv ami

302979

ezen feltevésünk igaza mellett szól az, hogy a nyolcadik szint agyageltömődéseinek felazinét cca 2,5 m/m-es palaszerű mészkéreg-fedi be. Erre a kéregre a csepegő vizekből apró cseppkőtalak, kicsiny szilagmitok képződtek. Abban az esetben, ha az alsó járatok eltömődése a jelenleg ismert bejáraton keresztül történt volna, úgy sem a bekérgeződés, sem pedig az induló cseppkőképződés nem maradhatott és fejlődhetett volna zavartalanul.

A barlangnak a feltételezett és véleményünk szerint egész biztos kilencedik szinten túl is tovább kell folytatódnia. Az alsó, ötödik - nyolcadik szinteken egyre nagyobb számban mutakozó kvarckavics alapján is ezt kell feltételeznünk.

Az ezen szinteken végzett próbafúrásaink is ezt a feltevésünket látszanak igazolni. A kitöltő agyagban mindenütt megtalálható a legkülönbözőbb talajrétegekben a mészkőkavics mellett a kvarckavics is. A részletes talajvizsgálatok a vett minták alapján most folynak. Azok eddigi eredményei is csak feltevésünket erősítik meg.

A barlangban a kutatási időszak alatt aktiv vízfolyást nem tapasztaltunk. Igaz, a felszínen sem volt ez alatt az idő alatt számottevő csapadék. Így a bejáratú viznyelő vízhozamát sem tudtuk megállapítani.

A felszíni kisebb-nagyobb csapadéktól függetlenül a tavaszi időszakban elég nedves a barlang. A bejáratú aknában, és a Guánó-teremben, valamint az innen kivezető patakmederben elég erős mindig a csepegés. Elég gyors a kőzetben a csapadékvíz lefutása is. Megfigyeltük, hogy a Paradicsom kis mésztufatálcáskáiból, ahol elég bőséges volt a vízfolyás, egy héten belül minden víz eltűnt, mert ez alatt az idő alatt a felszínen nem volt csapadék.

A barlang egész területén állandóan nedvesek a falak és sok helyen van csepegés és vízfolyás a falakon. Ennek megfelelően magas a páratartalom. A bejáratú akna alján 100 %-os, míg a Guánó-teremben 96 %-os páratartalmat mutatott a higrométer.

A barlang szűk összekötőjáratai és emeletes elrendezése miatt kevésbé lélegzik. Légmozgás alig van. De nem ingadozik a hőmérséklet sem. A termográf több napon keresztül már a bejáratú teremből nyíló akna alján, de a Guánó-teremben sem mutatott ingadozást. Ugyanugy nem mutattak ingadozást a barlang többi pontjain elhelyezett maximum-minimum hőmérők sem.

Egy megfigyelés azonban eltér ettől: az egyik éjjeli mérés eredményei arra mutatnak, hogy »hidegfolyás» volt a barlangban. Amennyiben ezt későbbi, jobban felkészült, műszeres mérésekkel igazolni tudjuk, úgy a szellőzés módját tisztázni fogjuk, és ezzel egyidejűleg valószínűleg a barlangi gáz kérdése is megoldódik. A barlang képződményekben elég szegény. A Kupolaterem cseppkőkérgező déseit a barlang korábbi látogatói vandál módon letördelték. A Csomópont melletti egyik vakkürtő tetején vannak szép bekérgeződések, valamint a Patakmeder fülkéjében szép kalcit kristályok. Szórványosan található a barlangban borsókö képződmények is, amelyek vagy letarolódtak, vagy még nem is fejlődtek ki egészen. A későbbi szintek feltárása fog erre a kérdésre választ adni.

Érdekességek a nyolcadik szinten az agyag palás bekérgeződése és az ott keletkező cseppkö képződmények, valamint a Paradicsom apró mésztufa tálacskaí.

A barlangot nagyszámu denevér népesíti be. Az alsó és a nyolcadik szintet is nagy tömegekben lakják. Ez a tény is ellentmond a széndioxid jelenlétének.

A barlangban a kutatókat tovább folytatjuk. Mivel sok tisztázatlan kérdés áll előttünk és a kutatás zavartalanága is így kívánja, a barlangot lezártuk. Mivel turisztikai szempontból nincs jelentősége, a barlangot a későbbiekben is csak a kutatócsoportok részére fogjuk megnyitni.

(Bathó Norbert)

LEVELESLÁDA

(A Nemzetközi Kapcsolatok Bizottsága tájékoztat)

Az angol barlangkutatók - a Cave Research Group of Great Britain - levélben fordultak társulatunkhoz. Kívánságuk, hogy a továbbiakban közvetlenül nálunk az országos viszonylatban legátfogóbb szervezettel folytatassanak egyes csoportok helyett publikációcserét, mert így látják leginkább biztosítva ennek az anyagnak a hozzáférhetőségét minden kutató számára. Tájékoztatót küldtek kiadványaikról, melyekből minden tagjuk kap. Minden publikációt kellő mennyiségű anyag összegyűlése után adnak ki, 306021

tehát a megjelenés nem időhöz kötött. Öt fajtájú kiadványuk van: a rövid cikkeket, híreket 6-20 oldalon közlik, konferenciák, anketók anyagát egyéb közlésre szánt anyagot közleményformában, a nagyobb monográfiaszerű tudományos munkákat sorozatformában, az egyéb speleológiai vonatkozású riportokat, jelentéseket stb. rendkívüli közleményben publikálják; a barlangbiológiai tárgyú anyagokat az előbbiektől függetlenül, külön teszik közzé.

Ismertetőt küldtek szervezetükről. Tagjai tiszteletbeli, rendes, ifjúsági tagok és barlangkutató csoportok, klubok, muzeumok stb. lehetnek. Érdekes például, hogy a kezdőknek nyújtott tanácsadásokon tulmenőleg semmiféle gyakorlati akciót, turát nem szerveznek. A társulatuk csupán lehetőséget biztosít erre. A társulat szervezőereje főleg tudományos konferenciák beszámolóik, megszervezésére, tudományos továbbképzésre, tudományos anyag, könyvtár gyűjtésére irányul.

Reméljük, hogy angol kollégáinkkal is jó kapcsolatokat fogunk tudni kiépíteni.

(Csekő Árpád)

A NÖVEKVŐ JÓSVAFŐI IDEGENFORGALOM megkívánja, hogy a jósvafői barlangszakaszon is kialakítsuk a körforgalmat. Egyrészt emiatt, másrészt az ideai esztendőben kiépítésre kerülő új jósvafői barlang-világítási berendezés szempontjai miatt is szükségessé vált egy új barlang-bejárat létesítése. Az új bejáratot eredetileg a Meseországban terveztük. A bejárat helyét az első ízben 1953-ban a Békabarlangnál kikísérletezett geofizikai magnetométeres eljárással akartuk kitűzni. A mérés során azonban kitűnt, hogy a Meseország felett 100 méter meghaladó vastagságu sziklatömeg húzódik. Ezért úgy döntöttünk, hogy inkább a vöröstói kijáratot újítjuk fel és a villanyvilágítást az Óriásoktermétől odáig meghosszabbítjuk. A jósvafői középturák a munkálatok befejezése után itt fognak a felszínre lépni. E munkák fedezetére az IBUSZ négy millió forintot biztosított.

(dr. Jakucs László)

BARLANGKUTATÓK ALAPFOKU TANFOLYAMA.

Április 16-án, vasárnap lezajlott alapfoku tanfolyamunk gyakorlóturája a Mátyáshegyi-barlangban, kapcsolódott az eltűntek utáni kutatáshoz.

Két fiu eltűnt.

Április 10-én két 17 éves fiu eltűnt. Társulatunknak ugyan nem voltak tagjai, mégis lehetségesnek látszott, hogy barlangba mentek. Ezért április 11-től 8 napon át mintegy 150 budapesti barlangkutató, pihenőidejét feláldozva, éjjel-nappali váltásban a leggondosabban átkutatta az eltűntek végett valamennyi budapesti és pestkörnyéki barlangot. A kutatás eredményeképp megállapítást nyert, hogy a két fiu nem barlangban tűnt el. Ettől függetlenül, elismerés és megbecsülés illeti derék kutatótársainkat, akik fáradságot nem kímélve, napokon és éjszakákon át, pihenőidejüket feláldozva siettek az eltűntek felkutatására.

Kérjük a csoportok vezetőit, közöljék írásban a Társulat titkárságával azok névsorát, akik kutatócsoportjukból ezen munkában résztvettek; tünetszerű fel, hogy ki melyik napon vagy napokon ésmely barlang, illetve barlangok átkutatásában vett részt.

(Dénes Gy.)

AZ AGGTELEKI BÁBALLYUK VIZNYELŐ feltárásáról a Tájékoztató márciusi számában megjelent hírrel kapcsolatban meg kell említeni, hogy a feltérési munkálatokhoz a VITUKI nemcsak anyagi segítséget, hanem szakmai irányítást is adott, az eddigi eredmények pedig idáig még nem cáfolták meg a tavalyi festési kísérletek alapján feltételezhető nagyobb barlangrendszer létezését. A feltérési munkálatok jelenleg anyagi fedezet híján szünetelnek, de kívánatos lenne mielőbbi folytatásuk, mielőtt a tervbe vett szennyvizbevezetéssel egy fontos barlangtani kérdés megoldását lehetetlenné teszik.

(R.D.)

A VÖRÖS METEOR BARLANGKUTATÓ SZAKOSZTÁLY ezévi "felszabadulási műszak"-ja keretében dr. Dénes György, Frojmovics Gábor, Frojmovics Péter, Czeiner Attila és Krassói Attila 1961. április 2-án 2 kg fluoresceinnel megfestették a Telekes-völgy viznyelőjében eltűnő patak vizét. A számításba jöhető források figyelését a rudabányai barlangkutató csoport vállalta.

A Vörös Meteor kutatói ez alkalommal ismét bejárták az általuk 1958-ban feltárt Telekesvölgyi-zsombolyt (Csengőskutat) és annak 1958-59-ben készített térképvázlatát ellenőrizték és helyesbítették.

Április 4-én bejárták és felmérték az elmúlt évben általuk feltárt Imolai-viznyelőbarlangot.

Utána a Baradlában, a Domicá-ág irányában áthatoltak a magas víz-állás miatt ezuttal teljesen zárt szifonokon és felkeresték a világ egyetlen földalatti országhatárárkövét.

Április 6 - 9-ig az Alsóhegyen dolgoztak a Vörös Meteor barlangkutatói. Fenntartómunkát végeztek a szögligeti Csörgő árvizi forrásszájánál létesített munkahelyen. - A Vecsem-forrásnál eltávolították az árvizi forrásszájából a legutóbbi robbantás után leomlott sziklákat. - Bejárások során térképen rögzítették az Alsóhegy 17 viznyelőjét, amelyeket az elmúlt évek expedíciói során derítettek fel a Vörös Meteor barlangkutatói. A két legnagyobb viznyelőnél munkahelyet létesítettek, ezek további feltárását az ezévi nyári expedíció keretében folytatják.

A Vörös Meteor Barlangkutató Szakosztály egy másik munkabrigádja a 'felszabadulási műszak' során a Gerecse-hegységben felkutatta a Tekehegyi-zsombolyt.

(Dr. Dénes György)

M I S K O L C

Barátosi József ügyvezető társelnök és dr. Dénes György titkár f. évi április hó 23-án találkoztak a Társulat miskolci tagjaival. A miskolciakat személyszerint hívták meg erre a beszélgetésre. A találkozást az a jegyzőkönyv tette szükségessé, amelyikről már korábban beszámoltunk, amelyik szerint a miskolciak közös vezetéséről az eddigi vezetők lemondtak.

A 12 órától 15 óráig tartó megleghangu, barátságos megbeszélés eredményeként abban állapodtak meg az egybegyültek, hogy a továbbiakban a miskolci tagtársaink egy része egyéni tagként fog a társulat munkájába bekapcsolódni, mások kisebb kutatócsoportokba tömörülnek majd kutatómunkájuk megkönnyítésére. Ilyen, mint már közöltük, a Hermann Ottó barlangkutató csoport is.

A kutatómunkát végzők a jövőben közvetlenül fordulnak a Társulathoz kívánsággal, jelentéseikkel, terveikkel, mint azt Veszprém, Pécs, Eger, Esztergom, Rudabánya, Dorog, Szentes és a Budapesten működő csoportok is teszik. A legtöbb helyen egyéni tagjaink is vannak, a Tájékoztatót is azért küldjük az egyéneknek és nem a csoportoknak. (Szerkesztőség)

KÖNYVTÁRI HIREK

Könyvtárunk leltározása, újrendezése és beszámozása most folyik. Amíg ez a munka befejeződik csak különlegesen indokolt esetben adunk ki könyveket. Ezután kérünk fel mindenkit akinél könyv, folyóirat vagy különnyomat van kint, adja le szerdai napon könyvtárosunknak vagy adminisztrátorunknak.

Gyarapodás:

Dr. Jakucs Lászlótól kaptuk az alábbi műveket:

- Archives de zoologie expérimentale et générale; Tome 68 Fascicule 2 p. 293-608 - Paris 1929

- Die Höhle; Heft 4 10 J. - Wien 1959

- László Jakucs: Nuovi metodi di studio e risultati delle ricerche nelle grotte d'Ungheria;

Különnyomat: Rassegna Speleologica Italiana XII. Fascicolo I-Como 1960

- dr. László Jakucs: Les grottes géantes de la Hongrie

Sokszorosított kézirat

- F. Tamás: Pomembni uspehi madžarske speleologije;

Különnyomat; Nase jame I/1959

- F. Tamás: Nové vyzkumy madarskych jeskyn;

Különnyomat; Ceskoslovensky Kras 12. 1959

- dr. Jakucs László: Az Aggteleki-barlangok genetikája a komplex forrásvizsgálatok tükrében.

Különnyomat; Karszt és Barlangkutatás I/1959) Bp. 1960.

- dr. Jakucs László: Mészköhegységek születése;

Munkásakadémia előadásvázlat Építőipari Sorozat 3-Bp.1960.

Hazslinszky Tamástól beérkezett:

Dr. Gebhardt Antal és Dr. Oppe Sándor: Abaligeti barlang.

Az értékes ajándékokért ezután mondunk köszönetet.

SZERKESZTŐSÉGI KÖZLEMÉNY

Évkönyvünk II. kötetének szerkesztési munkája befejeződött és megkezdjük a III. kötet szerkesztését. Kérjük ezért mindazokat, akik publikálni szándékoznak, hogy tervezett dolgozatuk címét, terjedelmét és rövid téma-vázlatát folyó évi VII. 1-ig közöljék írásban dr. Bertalan Károly szerkesztővel (Budapest, XIV., Vorosilov-ut 14.) és tanulmányozzák át Évkönyvünk I. kötetének 3. borítólapján «Munkatársainkhoz» címen közölt szerzői tudnivalókat.

Nyoma tékosan felhívjuk a szerzők figyelmét, hogy a III. kötet összeállításánál csak a szerkesztőségi kívánalmaknak megfelelő módon kiállított és összes mellékleteivel (táblázatok, irodalomjegyzék, fényképek, rajzok, ábraleírások, kivonatok, stb.) együtt határidőre beadott dolgozatokat vehetjük figyelembe. Kéziratbeadási határidő előreláthatólag szeptember végén lesz.

Már most kérjük a IV. kötetbe szánt összefoglaló jellegű munkák megtervezését és bejelentését is. Ebben a jubiláris kötetben ugyanis a magyar karszt- és barlangkutatás felszabadulás utáni eredményeit szándékozunk tudományáganként (karsztmorfológia, karszthidrológia, barlangi meteorológia, barlangbiológia, paleontológia, archaeológia, feltáró kutatások, stb.) összefoglalni.

Az Évkönyv Szerkesztősége.

H I R E K (Lapzárta után)

A Veszprém megyei Természetbarát Szövetség barlangkutatási népszerűsítő jelvényt szerző turát szervez a Kabhegyre f. évi június hó 11-én, vasárnap. A turával kapcsolatban a Veszprémi Barlangkutató Csoport bemutatja az 1960-ban feltárt Bujólik viznyelőbarlangot és a jelenleg bontás alatt álló munkahelyeket.

Amit vállaltunk, teljesítettük. Az MKBT és MKBB tagjai a Hazafias Népfőhadiszármazás budapesti I. kerületi Bizottságával karöltve ez év május 1-re vállalta, hogy a Vár (I. Szentháromság-u 2.) Budapesti Történelmi Múzeum pincéjében újra berendezze a háboru előtt ott működött barlangtani muzeumot.

Sokak segítő munkájával sikerült a magunk elé tűzött határidőre elkészülnünk. Április 30-án, vasárnap 15 órakor átadtuk a látogatásra berendezett két helyiséget a múzeum igazgatójának, aki azt szeretettel fogadta. Legtöbbször a Műszaki Egyetem barlangkutatócsoportjának tagjai dolgoztak, de kivették a munkából részüket a Kinizsi, a Petőfi Sándor gimnázium, a Szabó József geológiai technikum és a Vörös Meteor barlangkutató csoportjának tagjai és még sokan mások. Köszönet jár munkájukért éppen úgy mint a dorogi Kadić Ottókar bkcsoport tagjainak, akik a legtöbb anyagot küldték, mint csoport, a kiállításához. Az Áll. Földtani Intézet, a VITÜKI, a Nemzeti Múzeum, a Baradla barlang igazgatósága, csoportok és magánosok adományozásából, vagy kölcsönzéséből, a Fővárosi Tanács anyagi támogatásából született meg a 'barlangtani múzeum' amit a nyilvánosságnak május 7-án nyitottak meg.

AZ MKBT és MKBB összehangolt eseménynaptára a nyári táborok kezdetéig:

május 14-én klubnap a Lenin-teremben.

16-án a Karsztmorfológiai szakosztály ülést tart 18 órai kezdettel

az Állatrendszertani Intézetben (Bp. VIII. Puskin-u 3.)

Előadók: Markó László: A barlangi légáramlás szerepe a barlangok képződésénél és dr. Leél-Őssy Sándor:

Csehszlovákia karsztjai és barlangjai.

május 30-án 18 órakor a MKBB valamennyi Szakbizottság összes tagjaival

munkatervi megbeszélést tart. A munkatervet ismerteti dr.

Kretzói Miklós társelnökünk. Ezuton is kérjük a Társulat és

a Bizottság valamennyi szakbizottságában dolgozó tagtársunkat,

és a vezetőség tagjait, hogy a megbeszéléseken jelenjenek meg.

A megbeszélést az MTESZ székházában (Bp. Szabadság tér

17.) tartjuk.

június 7. és 21-én klubnap a Lenin teremben.

Az Oktatás és Propagandaügyi Szakbizottság jól sikerült továbbképző előadással zárta IV. hó 27-én az 1960/61 oktatási év előadásait. Leél-Óssy Sándor barlangkutatás pedagógiájáról szóló vezetőképző előadását sok hozzászólás követte. (Az eredményekről a következő számban.)

Megjelentek: Kinizsi ÉM, Pestmegyei Természetbarát E., Spartacus, Vasas-Elektromos, Vörös Meteor bgkcs-ok, a Közért, a Móricz Zsigmond g. a Petőfi Sándor g., a Szabó József geol. techn. bgkcs.-jai, vidékről Dorog, Eger, Pécs Szentes, Veszprém, bgkcs.-jai jöttek el.

-oOo-